

Becoming Blessings

פרשת לך - לך תשפ"ז

GENESIS

12 / 1-5

2

Artscroll Chumash

PARASHAS LECH LECHA

HASHEM said to Abram, "Go for yourself from your land, from your relatives, and from your father's house to the land that I will show you. ²And I will make of you a great nation; I will bless you, and make your name great, and you shall be a blessing. ³I will bless those who bless you, and him who curses you I will curse; and all the families of the earth shall bless themselves by you."

3

NER UZIEL

R' M'lewy (F)

A God promised Avraham, "You shall become a blessing" (Bereishis 12:2).

* How can a person become a blessing? Righteous men are capable of bestowing blessings, but not becoming blessings!

Rashi paraphrases God's statement as follows: "You will have control over blessings. Until now, blessings were in My exclusive possession... From now on, you will have the power to bless whomever you see fit." Yet Rashi himself is not fully satisfied with this explanation. According to this understanding the verse should have read, "You shall be-

come a source of blessings," not "you shall become a blessing."

Rashi therefore offers an alternate interpretation:

B *tovim*. It is known as the "blessing of the patriarchs."

Understood on a simple level, the blessing of the patriarchs conveys praise and gratitude to "the great, mighty, and awesome God," Who, though He dwells in the heights of Heaven, concerns Himself with man's mundane needs. We praise Him for not overlooking the patriarchs' meritorious deeds, and we reaffirm our belief that He will one day redeem the Jewish people. We conclude the blessing with the words

• "Shield of Avraham."

The Sages say that the concluding words of a blessing capture its overall theme. If so, this blessing should logically conclude with something to the effect of "Shield of the patriarchs," since Yitzchak and Yaakov are included in the blessing as well. Why does it close with only Avraham's name? Rashi explains:

* Because the verse states, "You shall become a blessing" — the [Jewish people] will conclude the blessing with your name, and not with their names [Yitzchak's or Yaakov's].

9

Shimon Esra - R' Leff

First, all of the *Avos* emanated from Avraham, and therefore in reality he incorporates them all. It is his shield that is the foundation of all of Klal Yisrael and hence Avraham is the quintessence of all.

Second, as Rav Shimon Shkop, zt"l, remarked, in the course of Jewish history there have been various eras. There have been times when Klal Yisrael was stable, and fathers and grandfathers passed on the *mesorah* of Torah to their progeny. This is likened to Yaakov, who received the tradition from his father and grandfather. At other times, it was only the fathers who had returned to the Torah way after previous generations had strayed. Like Yitzchak, the children only had the fathers from whom to seek guidance and not their grandparents. And there were eras when the children had to seek Hashem on their own, like Avraham Avinu, having no father or grandfather to show them the way, for the children were the first generation to return after generations of Jews who had abandoned the Torah.

I might think, says Rav Shimon Shkop, that in the concluding era of the world before Mashiach comes, all these various eventualities will

And you shall be a blessing. You will have the power to bless whomever you wish (Rashi). Ramban interprets: You will be the standard by which people will bless themselves. This idea is further expanded in the next verse, which states that not only will the Canaanites bless themselves by Abraham, but all the families of the earth will do so.

5

exist. The Gemara tells me otherwise: "*Becha chosmim*" — the conclusion will be only with you, Avraham. Times before Mashiach will be so trying and so difficult that if one does not strengthen oneself to adopt Torah on his own, the tradition received from the elders will not be enough to combat the negative influences of one's time.

→ Third, the attributes of Yitzchak and Yaakov — *avodah*, service to Hashem, and Torah — will not exist in their intensity at the conclusion of history before Mashiach comes. In *galus* we do not have a Beis HaMikdash in which to bring sacrifices, and we must suffice with the substitute of prayer alone. And in *galus* the Torah is diminished, both quantitatively, with the many mitzvos that cannot be fulfilled, neither outside of Eretz Yisrael nor without a Beis HaMikdash, and qualitatively, as the verse says in *Eichah* (2:9), "Her king and princes are in exile; there is no Torah."

✓ All that will be left in its full intensity will be the attribute of Avraham Avinu — *chesed*, kindness. And in the merit of Jews performing acts of kindness for one another we will be redeemed, as it says, "Zion will be redeemed with justice and will be returned through acts of *tzedakah*" (Yeshayahu 1:27).

6

Einei Yisrael - R' Belky (F)

While a Jew must reflect the qualities of all three *Avos*, the *chasi-mah*, the stamp or hallmark of the Jewish people is *chesed* L'Avraham, the kindness of Avraham Avinu. The attributes of Yitzchak and Yaakov, *gevurah* and *emes*, simply round out the fundamental principle embodied by Avraham Avinu. Chazal (*Makkos* 24a) tell us, "*Be Chabakuk*

vehe'emida al achas: Tzaddik be'emunaso yichyeh — Chabakuk came and stood [the Torah] on one [mitzvah]: A righteous man will live with his faith" (Chabakuk 2:4). Chabakuk came and encapsulated all of the Torah into one basic principle: *Eminah*. Everything goes back to and is built upon Avraham Avinu's principle. Thus, he is the one who symbolizes and completes everything else. Once there is *emunah*, everything will follow.

Yeshayah HaNavi said, "שמעו אלי רודפי דק מבקשי ה'... הביטו אל" — *Hearken to me pursuers of righteousness, seekers of Hashem... look to Avraham your forefather*" (Yeshayah 51:1-2). By this, the prophet means that we must look towards Avraham Avinu's conduct for guidance. We can put this to work in the *brachah* of *Avos*, as well. The halachah states that one must have *kavanah*, intent, when reciting *Avos*. The basic level of *kavanah* is to understand the plain meaning of the words. But it is certainly possible to add levels to this and occasionally think deeply about the words we are saying. For instance, when we say *Elokei Avraham*, *Elokei Yitzchak*, *v'Elokei Yaakov*, we can ponder the significance of each of their attributes and how they used them to increase Godliness in the world. Since Avraham Avinu is the seal and the imprint of the Jewish people, it is particularly important to meditate upon his actions. This is why the Torah says about Avraham, "*V'heyeh brachah* — And you shall be a blessing."

2. And you shall be a blessing. The blessing of God is that He should rejoice in His creation, as our Sages have said, יְשַׁמְעַל בְּנֵי בְרָכְנִי אִמְרָתִי לוֹ: יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ... וְיִגְדֹל, in His creation, as our Sages have said, "Ishmael, My son, bless Me." I replied, "May it be Your will ... and Your mercy may prevail over Your other attributes" (Berachos 7a). Therefore He (God) says, "Become a blessing to Me by (your) deep understanding (whereby) you will acquire perfection, and teach knowledge (of God) to the people."

שלום

לך לך

נתיבות

צג

שרגא

פרשת לך לך
5/1/2020

דעת

10

כתב הספורנו: "והיה ברכה - ברכת ה' שישמח ה' במעשיו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: 'שמעאל בני ברכני' אמרתי לו: 'יהי רצון מלפניך שישמח בך' (ברכות דף ז ע"א). אמר: 'אם כן, יהיה לי ברכה במה שתבונן ותקנה שלמות ותלמד דעת את העם'."

לפי פירושו, מה שנאמר לאברהם והיה ברכה איננו כפי המובן הפשוט של ברכה, אלא זה ציווי להשתדל לקנות שלמות, ועצם קנייה זו היא היא הברכה, כי על ידי זה מפיק האדם רצון מה', וזה רצונו יתברך - שישמח במעשיו.

ולפיכך, אין זה סתירה לדברי חז"ל שפירשו: והיה ברכה - שהברכות תהיינה מסורות בידך, כי לפני שהאדם קונה את השלמות, אי אפשר למסור בידו את הפיקודן השמימי הזה של מפתח הברכות, להשפיע טובה וברכה על הברצת, כי רק האדם השלם הוא זה שראוי להשפיע על הבריות.

וממה שכתב הספורנו וז"ל: ותלמד דעת את העם, נמצאנו למדים שללמד תורה לאחרים קשור עם השלמות, וזהו תוספת בשלמות הנברא, קודם הוא משלים את עצמו, ואחרי זה מלמד דעת את העם.

אבל מי שעדיין לא השלים את עצמו, איננו ראוי ללמד ולהשפיע על אחרים, וכלשון המשנה באבות (פ"ה משנה כא): "משה זכה וזכה את הרבים". ביאר חסבא מקלם זצ"ל: זכה - מלשון וך וטהור.

רק מי שזך, וישרה דרכו, הוא זה שיכול לזכות את הרבים.

חיים

לך לך

נתיבות

ונביא כאן דברינו להלן בפ' נשא בענין ברכת כהנים עה"פ (במדבר ו כ"ג): "כה תברכו את בני' אמור להם":

צריכין להבין: מהו כוונת "אמור להם"? והלא כתיב כאן ברכה, ולא אמירה? וגם אינו מובן ל' הווה: דהו"ל בל' צווי: "אמרו!" (בחקיק תחת האל"ף)? ועוד יש להבין כוונת "ושמו את שמי על בני ישראל".

וגם קשה: אם כתיב "ואני אברכם", אז למה צריך שיברכום הכהנים?

והנה, על הקושיא האחרונה תירץ בס' העקדה: שמטרת הכהנים בברכתם היא: להורות לבני' שמה' באות הברכות (והיינו: "יברך ה'"), ולא מסיבה אחרת - שזוהי יסוד האמונה: שידע האדם שכל הטובות וההצלחות וכל המקרים הטובים והרעים הבאים על הכלל ועל הפרט הם מהש"ת. ותכלית עבודת הכהנים היא: לקרב בני' לאביהם שבשמים, בין ע"י הקרבת קרבנותיהם בין ע"י הוראתם להם את תורתם.

ולפי דבריו יש לפרש: שזוהי כוונת "ושמו את שמי על בני ישראל" - שעל כל מקרה שבא על ישראל שייחס אותו להקב"ה, ושיאמר עליו "ברוך ה'", וכמאמר ז"ל: (ברכות נ"ד). במשנה) "חייב אדם לברך על הדעה כשם שמברך

על הטוב". וזהו הלימוד שמלמדים להם הכהנים בברכתם. וכן הוא בתרגום אונקלוס שם, וז"ל: "וישון ית ברכת שמי על בני ישראל". ועכשיו נבין כוונת המלים "אמור להם" - שאין זו סתם ברכה על הצלחה - וכמו שנמסרה לאע"ה - שהרי מה' באות כל הברכות, וככתוב "ואני אברכם". אלא שהברכה היא: שגורמים הכהנים שתבאנה ברכות ה' ע"י שמורים לבני' שמאת ה' באות הברכות. ועכשיו שמאמינים את זה, ומייחסים כל מקרה שבעולם להקב"ה, אז זוכים מן הדין לקבל ברכתו ית', ואז "ואני אברכם".

A ובאופן אחר י"ל על יסוד המובא בתורת אבות בשם מרן הס"ק מסלונים וי"ע בבי' מאחז"ל זה, שאברהם השריש מדת האמונה לכל באי עולם, ויצחק השריש מדת היראה כמ"ד פחד יצחק, ויעקב הוא מדת אהבה ויראה כאחד שזוהי תפארת. ואם כי לעבודת ה' צריכים לכל המדות הללו, אעפ"כ העיקר היא מדת האמונה, וע"ז נאמר והיה ברכה - בך חותמין, האמונה היא עיקר הכל, שזוהי יסוד היסודות לכל התורה ולכל המצוות. עבודת ה' כוללת הרבה מדות ומדרגות, אך בך חותמין, העיקר והשורש לכל הוא אמונה, כמאחז"ל (מכות כג): בא חבקוק והעמידו על אחת וצדיק באמונתו יחיה. ומביא שם עוד מאמר הר"ק מקוברין וי"ע, כי מדת האמונה מגיעה עד למקומות הגבוהים ביותר, כי שאר ההשגות אינם מגיעים רק עד המקום שהוא משיג, אבל אמונה ענינה שמאמין למעלה מההשגתו, וע"כ מגעת למקום שהוא בלתי מושג.

B ואברהם אבינו שהוא היה ראש לכל האבות היה ראש לכל המאמינים, שהשריש אמונה בכל העולם והשריש אמונה בכלל ישראל. כמאמר חז"ל (שבת צ"ג). בניי מאמינים בני מאמינים, היינו שאמונתם היא מחמת שהם בני מאמינים, שאין זה מכחם אלא ירושה היא להם מאברהם אבינו שהשריש אמונה עד סוף כל הדורות, וכפי' רש"י שם בני מאמינים שנא' והאמין בה'. ואף שכידוע אמונה היא ענין של דעות ולא של תכונות הנפש, ומה שייך שתעבור בתולדה מאב לבן, אלא שמאת ה' היתה זאת שכתב האמונה היא מדרגה על טבעית למעלה מכל המדרגות, ואברהם אבינו השריש אמונה בכל הבראיה, ובזרעו אחריו, ועד היום הזה שואב עם ישראל אמונה מכחו, וכל מה שיהודים מסרו נפשם על האמונה בכל הדורות הכל הוא מכח האמונה שנתן הקב"ה לאברהם אבינו.

C ובך חותמין. ההתחלה ליהודי כאשר הוא אוחז במדרגות הנמוכות ביותר, היא באמונה, מדתו של אברהם שהיה תחלה וראש לעולם התיקון. ובך חותמין, עד סוף כל דרגין. ובזכות אמונה נגאלו, אבותינו ממצרים ובזכות אמונה עתידין להגאל, גאולת הכלל היא בזכות אמונה, וגאולת הפרט היא בזכות אמונה, שכל החיות של יהודי תלויה לפי מדת האמונה שבו.

משה

ספר בראשית

8 אהל

R. Seidenman

ויש לדקדק, שלכאורה היה צריך לומר "היה מבורך" - שהברכה תחול עליך, ואילו הלשון "והיה ברכה" משמע כאילו האדם עצמו הופך להיות חפצא של "ברכה", הכיצד? מרגלא בפומיה של המשגיח דיישיבת חברון רבי מאיר הלוי חדש זצ"ל, כי טמונה בזה משמעות מיוחדת ותביעה על אברהם אבינו ולזרעו אחריו - "והיה ברכה" - בכל מקום ומקום שתהיה בו - תהפוך להיות מקור לברכה! כנאמר על אברהם אבינו, כי בכל מקום שהגיע (להלן פסוק ה) "ויקרא בשם ה'" (ע"י רמב"ן שם ורמב"ם ה"י ע"ז פ"א ה"א ג), שהפיץ את האמונה כבורא עולם, וממילא היה לברכה, כך זרעו אחריו מצווה להיות לברכה בכל מקום שהוא נמצא בו, ומושלט בזאת חובה לכל יחיד ויחיד להיות לברכה, להרביץ תורה ומוסר ולהרבות כבוד שמים בכל מקום שהוא בא אליו, ובכך להפוך את עצמו למציאות של ברכה.

לך לך
5 אצות

והיה ברכה

"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה"

(בראשית יב, ב)

מִן הַמִּשְׁגִּיחַ מוֹיִשׁ זְצוּקֵלֶה"ה, בִּשְׁנוֹתָיו הָאֲחֵרוֹנוֹת, הָיָה מֵרַבָּה לְדַבֵּר עַל "וְהָיָה בִּרְכָה". הִיָּה מְצִיעַ, מְבַקֵּשׁ, מִמֶּשׁ מִתַּחַן:

"אדם צריך להיות לברכה".

הַאֲמַת אֹמֵר, כִּי בִשְׁעָתוֹ לֹא זָכִיתִי לְהִתְרוֹמֵם אֶל גּוֹבָה דַּעַת רַבִּינוּ. חוֹשְׁבֵנִי, כִּי לֹא נִתְּנִי לְדַבְרִים אֵת תְּשׁוּמַת הַלֵּב הָרְאוּיָה. לֹא הִבְנִיתִי דִּי.

לִימִים, נִתְּנִי לְבִי וְדַעַתִּי, וְנוֹכַחְתִּי...

נוֹכַחְתִּי, כִּי מַעֲיִינוֹת שֶׁל תּוֹרָה, חֻכְמָה וְדַעַת, נּוֹבְעִים מִתּוֹךְ יִסּוּד מוֹסֵד זֶה. הַיִּסּוּד הוּא, כִּי "וְהָיָה בִּרְכָה", אֵינוֹ רַק הַבְּטָחָה, אוֹ בִּרְכָה. "וְהָיָה בִּרְכָה", אֵינוֹ שֶׁכֶּר בִּלְבַד.

"וְהָיָה בִּרְכָה", הוּא יְעוֹד.
"וְהָיָה בִּרְכָה", הוּא פְּקוּדָה.

אֵין לֶךְ מְצוּהָ, אֵין לֶךְ שְׁלִימוֹת, גְּדוּלָּה מִ"וְהָיָה בִּרְכָה".

כֹּךְ הִבְנִיתִי אֵת הַיִּסּוּד. זֶה הִיָּתָה כּוֹוֶנְתּוֹ, אוֹ בַּעֲצֵם, דְּבָרָיו שֶׁל מֶרֶן זְצוּקֵלֶה"ה.

☆☆☆

16

פִּסְגַּת הַ"וְהָיָה בִּרְכָה", הִיא קִדְקֵד מִפְּגֵשׁ הַשְּׁלִימוֹת, הַמֵּאֲחֵדָה אֵת שִׂיאֵי הַשְּׁתַלְמוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, עִם הַתְּרוֹמָמוֹת שֶׁל הַעוֹלָמוֹת הַנִּלְפָּתִים, הַנֶּאֱחָזִים, הַמִּתְקַיִּימִים וְהַמִּתְעַלִּים, כִּיד הָאָדָם הַטוֹבָה עֲלֵיהֶם וְכִרְצוֹנוֹ שֶׁל הַבוֹרָא עוֹלָם יִתְבָּרֵךְ.

פִּסְגָּה זֹאת, הִיָּתָה שְׁאִיפַת חַיִּיו וְכִמְיַחַת רְצוֹנוֹתָיו שֶׁל אֲבִינוֹ אֲבִרָהִם.

כֹּל הָאֲבִרָהִם אֲבִינוֹ, הִיָּה לֹא רַק מְרוֹתֵק לְשִׁאִיפַת קוֹדֶשׁ זֹאת, אֲלָא מִמֶּשׁ מוֹרַכָּב וְעִשׂוֹי הִיָּמָנָה.

שְׁאִיפָה זֹאת שֶׁל "וְהָיָה בִּרְכָה", לֹא זֶה בִּלְבַד, שֶׁהִיָּתָה תְּמַצִּית חַיִּיו וַיְחֻלּוּ שֶׁל אֲבִרָהִם אֲבִינוֹ, אֲלָא שֶׁכֶּל עֲצֻמּוֹתָיו הִיָּתָה מִמֶּשׁ חֲצוּבָה מִשִּׁישׁ אֵיתָן, סִסְגוֹנִי וּמִרְהִיב זֶה.

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל"

(בראשית כד, א)

"ר' אלעזר המודעי אומר, איצטגנינות גדולה היתה לאברהם בלבו, שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו. ר"ש בן אלעזר אומר, מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצואר, שכל חולה הרואה אותה מיד נתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו, נטלה הקב"ה ותלאה בגלגל חמה" (ב"ב טז)

אֵיךְ מִבִּינִים אֵת זֶה. הָאֵם הַ"בְּכַל" מִתְּבַטֵּא בַּ"אַצְטַגְנִינּוֹת" שֶׁבִּלְבָּ, אוֹ מִמְּרָגְלִית הַתְּלוּיָה עַל צוּאָרָיו?

זֶהוּ הַ"בְּכַל"?

מִהִי הַמִּשְׁמַעוֹת שֶׁבִּדְבַר. מִה זֶה בָּא לְלַמֵּדֵנוּ.

* הוּא אֲשֶׁר אִמְרָנוּ. תְּכִלִּית עֲבוּדָתוֹ שֶׁל אֲבִרָהִם אֲבִינוֹ, הִיָּתָה, "לְהִיָּתוֹת" "בִּרְכָּה". כֹּל כּוֹלֵךְ, לְהִיָּתוֹת לְבִרְכָּה וְלִתְעוֹלֶלֶת. שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר שֶׁל תְּעוֹלֶלֶת, שֶׁלֹּא יָבוֹא מִתּוֹךְ וְעַל יְדֵי אֲבִרָהִם אֲבִינוֹ.

* תְּכִלִּית כֹּל עֲבוּדָתוֹ, כְּמִיָּהֲתוֹ וּשְׁאִיפָתוֹ הִיוּ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם עָלֵי אֲדָמוֹת, אֲשֶׁר יִהְיֶה מִחוּסֵר מִלּוֹי מִשְׁאַלָּה כֹּל שֶׁהִיא. [אָף לֹא מִחוּסֵר הַמִּשְׁאַלָּה עֲצֻמָּה...].

וּמִטַּעַם זֶה נֹאמַר בַּ' הוּוֹה - כִּיֹּן שְׁזוּהִי הִדְרָכָה הַמִּתְחַיִּיבֶת כֹּל הַזֶּמֶן, וְכֹא שֶׁתְּכַלִּיתָה שֶׁל הַמְצוּהָ רַק בִּשְׁעַת חֲתִיכַת הַמַּלִּים שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים.

וּלְפִי דְּבָרֵינוּ יֵשׁ לְפָרֶשׁ: לְמָה לֹא נֹאמַר לְכֹהֲנִים צוּרֵי לְבָרֵךְ אֶת בְּנֵי, וְרַק אֹפֶן הַבִּרְכָּה ("כֹּה תִּבְרְכוּ")? וְהִלָּא הִיָּה צָרִיךְ לְהַקְדִּים צוּרֵי עַל הַחִיּוֹב לְבָרֵךְ לְפָנֵי שְׂמִסְבִּירִים אֵיךְ לְבָרֵךְ? - אֲלָא הוּא הַדָּבָר - שְׁאֵין הַכֹּהֲנִים מְבַרְכִּים אֶת בְּנֵי מַעֲצָמָם, וְכִבְרַת אֲאֵלָּה. אֲלָא כֹּחַ הַבִּרְכָּה מְדוּבָרֶת כֹּאֵן מֵאֵת ה' הִיא - אֲלָא שֶׁהֶם מוֹרִים לַעֲם שְׁאֵין הוּא, וְשִׁעִ"ז זֹכִים בְּנֵי לְבִרְכָּה. וּמִפְּנֵי שֶׁהֶם גּוֹרְמִים לָכֵן, לָכֵן נִתְּיַחֲסָה הַבִּרְכָּה ("תִּבְרְכוּ") לָהֶם.

וּלְפִי הַנ"ל יֵשׁ לְפָרֶשׁ הַגִּמ' (סוּטָה ל"ח): "מִנִּין שֶׁהִקְבָּה" מִתְּאֻוָּה לְבִרְכַּת כֹּהֲנִים? שְׁנֹאמַר: "וְשִׁמּוֹ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵין אֲבִרָהִם", עַכ"ל. וְהִלָּא הִיָּה דִּי לְגַמְרָא לְהַבִּיא רַק סוּף הַפְּסוּק: "וְאֵין אֲבִרָהִם"? וְהִיָּינוּ: שִׁעִ"ז בִּרְכַּת כֹּהֲנִים יִבְרַךְ ה' אוֹתָם? וּבִאֲמַת לְמָה צָרִיכָה בִּרְכַּת כֹּהֲנִים כֹּל בְּכַדִּי שִׁיבְרָם (וּכְקוּשִׁיית ס' הַעֲקִידָה)?

אֲלָא זֶהוּ הַטַּעַם שֶׁמִּתְאֻוָּה הִקְבָּה" לְבִרְכַּת כֹּהֲנִים - מִפְּנֵי "וְשִׁמּוֹ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְכֹנ"ל: שְׁמוֹרִים לְבְנֵי הַלְהוּדוֹת לֵה' עַל כֹּל מְקָרָה, וְשִׁעִ"ז יִזְכּוּ לְ"וְאֵין אֲבִרָהִם". וְזוּהִי מִה שֶׁמִּתְאֻוָּה ה': שִׁיכִינוּ בְנֵי א"ע לְקַבֵּלֶת הַבִּרְכּוֹת, וְשִׁעִל כֹּן תִּהְיֶינָה לָהֶם לְתוֹעֵלֶת גְּדוּלָּה, מִשְׁא"כ אִם הִיוּ מְקַבְּלִים בִּרְכּוֹת חֲנָם, שֶׁהֶן בְּגֵדֵר "נִהְמָא דְכִסּוּפָא", וְשִׁיכּוּלוֹת גַּם - בְּמִקְרִים מְסוּיִימִים - לְהַזִּיק ח"ו אִם אֵין הַמְקַבֵּל רְאוּי וּמוֹכֵן לָהֶן.

3 בן מלך על התורה
ר' מ' צבי (75)

וְדַבֵּר זֶה נִדְרֵשׁ מִמִּשְׁמַעוֹת הַכְּתוּב, שֶׁלֹּאֲחֹר שִׁבְרָנוּ ה' וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גְּדוֹל, וְאֲבִרָכְךָ, וְאֲגַדְלָה שְׁמֶךָ - הִרְיָהוּ חוֹתֵם - "וְהָיָה בִּרְכָה". כְּלוּמָר, אֵתָה הוּא בַּעַל הַבִּרְכָּה, שֶׁכֶּל הַבִּרְכּוֹת הַעֲתִידוֹת לְהִתְקַיֵּם בְּצִאֲצִאוֹ עַד עוֹלָם - הֵן בְּרִיבּוּיִים הֵן בְּטוֹבָתָם וְהֵן בְּגִדּוּלָתָם - כּוֹלֵךְ נִזְקָפוֹת לְזִכּוֹת אֲבִרָהִם, וְחִלּוֹת עֲלֵיהֶם אֵךְ בִּשְׁל הִיָּתָם זִרְעוֹ שֶׁל אֲבִרָהִם הַמְּבוֹרָךְ לְנֶצַח, כִּי בַּפְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקָרָא פִּירוּשׁ "וְהָיָה בִּרְכָה" הִיָּינוּ אָדָם שְׁכוּלוֹ מְצִיאָתוֹ שֶׁל בִּרְכָּה, וּמִמִּילָא כֹּל הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ מְבוֹרָךְ בְּבִרְכָּתוֹ.

4 אחרי תן

* הַמְּלִבִּי"ם (בְּרֹאשִׁית יב, ב) מְסַבִּיר אֵת הַמַּלִּים וְהִיָּה בִּרְכָּה דִּהְיִינוּ שֶׁהִבְרַכָּה תִּגִּיעַ לְאֹרֶךְ בְּזִכּוֹת הַצִּדִּיק וּלְפִי מַעֲשָׂיו. וְזֶה לְשׁוֹן הַמְּלִבִּי"ם: "כִּי בִשְׁאֵין אִישׁ בָּאֵרֶץ שֶׁתַּחֲלוֹל עֲלָיו הַהִשְׁגָּחָה הָאִישִׁית, יִנְהַג ה' אֶת עוֹלָמוֹ לְפִי הַטֵּבֶה הַסְּדוּרָה מִבְּלִי יִשְׁקִיף עַל הַנְּהַגֹּת הַתַּחְתּוֹנִים, אֲבָל כְּשִׁישׁ צִדִּיק בָּאֵרֶץ שִׁיּוֹרֵד אֶת בִּרְכַּת הַהִשְׁגָּחָה לְפִי מַעֲשָׂיו, וְאֵז תִּתְנַהֵּג הַהִנְהָגָה הַכִּלְלִית לְפִי מַעֲשָׂיו וְהוּא הַצִּנּוֹר הַמְּגִיר (הַמַּעֲבִיר) בִּרְכַּת שְׁמִים מַעַל כֹּל הָעוֹלָם" וְכו', כְּלוּמָר כֹּאשֶׁר נִמְצָא בְּעוֹלָם צִדִּיק הַקְּב"ה מַעֲבִיר אֶת הַשִּׁפְעָה לְעוֹלָם בְּאִמְצָעוֹת אוֹתוֹ צִדִּיק.

הֶרֶב יוֹסֵף חַיִּים בַּפְּרוּשׁוֹ עַל הַגִּמְרָא (כֵּן יִהְיֶדַע כִּכָּא מִצִּיעַ נֹט): "אִמֵּר רַבִּי חֲלָבוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֹהִיר בְּכִכּוֹר אֲשֶׁתוֹ שְׁאֵין הַבִּרְכָּה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל אָדָם אֲלָא בְּשִׁפְלֵי אֲשֶׁתוֹ". וְכֵן עַל הַגִּמְרָא (תְּעִינֵת כ"ד): "אִמֵּר רַב יְהוּדָה אִמֵּר רַב בְּכַל יוֹם וְיוֹם בֵּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת כֹּל הָעוֹלָם כּוֹלֵךְ נִזּוֹךְ בְּשִׁבְלֵי חֲנִינָא בְּנִי" וְכו'. שְׁאוּל הֶרֶב יוֹסֵף חַיִּים מְדוּעַ כָּתוּב בְּשִׁבְלֵי אֲשֶׁתוֹ, בְּשִׁבְלֵי חֲנִינָא בְּנִי וְלֹא כָּתוּב בְּזִכּוֹת אֲשֶׁתוֹ וְכו'? וּמִסְבִּיר כִּי הַמִּלָּה בְּזִכּוֹת פְּרוּשָׁה בְּעִבּוֹר זְכוֹת אוֹתוֹ אָדָם מֵאִדֶּךְ הַמִּלָּה בְּשִׁבְלֵי סוֹבֵלֶת שְׁנֵי בָּאוּרִים גַּם בְּזִכּוֹת גַּם בְּדֶרֶךְ (מִלְשׁוֹן שְׁבִילִין שֶׁבִּשְׁדוֹת) כְּלוּמָר בְּאִמְצָעוֹת חֲנִינָא בְּנִי, אֵךְ בְּאִמְצָעוֹת אֲשֶׁתוֹ שֶׁל הָאָדָם. בְּמַלִּים אַחֲרוֹת הַצִּדִּיק וְכֵן אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אָדָם מַעֲבִירִים אֶת הַשִּׁפְעָה לְכֹל הָעוֹלָם אוֹ לְכֹל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה וְכֵן אִמֵּר הַקְּב"ה לְאֲבִרָהִם שֶׁאֵת הַשִּׁפְעָה לְכֹל הָעוֹלָם יַעֲבִיר דְּרָכּוֹ וְזוּהִי הַכּוֹוֶנָה בְּמַלִּים: וְהִיָּה בִּרְכָּה.

כשהקב"ה רוצה לתת לו לאברהם אבינו "מתנה", אשר הינה מתנת המתנות. כשהקב"ה חפץ להעניק לאברהם אבינו "מתנה", אשר תהיה ברכת הברכות, אשר יש בה "הכל", כל משאלותיו של אברהם, אשר על ידה תבא השקפתו של אברהם אבינו אל תכלית ישומה ואל פסגת יעודה. —

במה יברכו?

— ב"והיה ברכה!"

מה יעניק לו? מה כולל את הכל?

— "והיה ברכה".

* העניק לו הקב"ה את ברכת הברכות, כך שעצם מציאותו, תהא לברכה לכולם. לפשוטים ולמלכים, לנצרכים ללחם ולנצרכים לגינוני מלכות, לכולם, משאלות של גשם ומשאלות של רוח, הכל יתמלא על ידי אברהם.

לכולם יעזור, לכולם ייעץ. את כולם לא רק יאכיל, גם יעשיר, ירומם.

זוהי ה"איצטגנינות" שבלבו. שכן זוהי הברכה, שאף כל מלכי מזרח

ומערב ידעו ויבינו, כי יש להם מה לבקש, מה להשתלם, מה לקבל אצל אברהם.

* יעמדו כולם בשורה ובתור, יגיעו אל אברהם. יבינו מה לשאול, ידעו מה לבקש. ואברהם אבינו יעזור וינחם, לכל נצרך ולכל דורש, בכל ענין.

ולא זו בלבד, אלא תוך בטחון מלא של העומדים, המבקשים, הנעזרים, כי אמנם בידו הדבר, כמו איצטגנינות.

מיד עם ההתייצבות והרצון וההסכמה להעזר מידו, נושעו, כ"מונח בקופסא".

נמצא הפתרון. בוצעה העזרה.

אין לך מתנה גדולה מזאת.

29 וענין זה הוא הן בגשמיות והן ברוחניות, שכל קיום העולם הגשמי והרוחני הוא במדת החסד והאהבה, שהרי תכלית עבודתו של איש יהודי היא לקיים ואהבת את ה' א' בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, ולהשיג אהבת ה' הראויה שזוהי המדרגה הגבוהה ביותר בעבודת ה'. וכמו כן מדת החסד היא היסוד לדבקות בה' תכלית התורה והמצוות, וכדרשת חז"ל בספרי עה"פ (דברים יא) ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו, הדבק במדותיו, מה הוא נקרא רחום

אף אתה רחום מה הוא חנון אף אתה חנון מה הוא ארך אפים אף אתה ארך אפים, והרי שכל ההדבקה במדותיו ית' היא במדת החסד. וכן מצות ואהבת לרעך כמוך שהיא הכלל גדול בתורה, קשורה למדת החסד. גם כל עולם התיקון שהחל מאברהם אבינו, לאחר כל הדורות של העדר דור אנוש דור המבול ודור הפלגה, התחיל במדת החסד של אברהם אבינו, והוא כאמור שכל קיום העולם הרוחני הוא במדת החסד. וגם הקיום הגשמי של העולם אינו יכול להתקיים אפילו רגע אחד בלא חסד השי"ת המקיים את העולם ומשפיע תמיד בחסדיו וטובו את כל צרכי האדם. וזהו פי' אלה תולדות השמים והארץ בהברא"ם, שכל תולדות השמים והארץ הם בזכות אברהם היינו מדת החסד, תולדות השמים מרומם לכל הענינים הרוחניים עניני עבודת ה', והארץ מרומם לכל הענינים הגשמיים, שכל קיומם הוא במדת החסד שהיא שורש בנין העולם וקיומו.

21 ולאור זה מתקבלת משמעות עמוקה יותר במאמר מרן מקוברין זי"ע, שכל יום שאין עושים בו מעשה חסד אינו נחשב ליום בחיים. ונמצא כן גם בספר של"ה הק' (סוף מס' פסחים), עה"פ חסד א' כל היום, שבכל יום צריך יהודי לעשות מעשה של חסד. שלכאורה צ"ב מה שענין זה נאמר דוקא כלפי מדת החסד ולא בשאר מדות והנהגות טובות וישרות. אכן הטעם בזה, דמכיון שכל מציאות חיי האדם בגשמיות וברוחניות היא רק מכת המשכך חסד השי"ת עליו, והמשכך חסד השי"ת היא רק ע"י הנהגת האדם במדת החסד, וכאן כי אמרתי עולם חסד יבנה, שמדת החסד היא יסוד העולם, וכשם שכל בנין תלוי ועומד על היסוד, כך כל הבריאה עומדת על יסוד מדת החסד, ולפיכך ביום שאין יהודי עושה בו מעשה חסד אין לו הכלי להמשיך על ידו חסד השי"ת עליו. וזהו דאיתא במדרש (שוח"ט תהלים לו), שאברהם אבינו פגש את שם בן נח ושאל אותו איך ניצלם מחרון האף הגדול בזמן המבול, וענה לו בזכות החסד שעסקו כל היום לספק מזונותיהם של החיים בתיבה. רק בכח מדת החסד ניצלו מחרון האף הגדול.

22a ובוזה יתבאר הענין המיוחד שנאמר באברהם והיה ברכה, שכל הרואה אותו וכל הנוגע בו מתברך, שזהו שלמות מדת החסד שנהיה לעצם של ברכה, כי אברהם אבינו לא רק עסק במעשי חסד, אלא כל מציאותו ומדותיו היו חסד ורחמים. ועי"ז נהיה למקור הברכה, עד שכל הרואה אותו וכל הנוגע בו מתברך. וכמשמעות לשון חז"ל, הדבק במדותיו מה הוא נקרא רחום אף אתה רחום מה הוא נקרא

שלום

לך לך

נתיבות

19 עה

* עוד אי' בחז"ל (ב"ר לט) בענין והיה ברכה, שכל הרואה את אברהם אבינו מתברך, וכל הנוגע באברהם אבינו מתברך, וכן כל מי שעסק עמו במסחר כבר היה מתברך. והיינו שכל מי שרק בא

בשום מגע עמו מתברך, וצ"ב מדוע דוקא אצל אברהם היתה מדרגה זו שכל הרואה אותו והנוגע בו מתברך, ולא מצינו דוגמתו בשאר הרועים הק'.

ויל"ב דהברכה לאברהם הכוונה היא למדתו של אברהם מדת החסד, שהיא יסוד בנין העולם, כמאה"כ כי אמרתי עולם חסד יבנה (תהלים פט), פי' שכל הבריאה מיוסדת על מדת החסד, וכמד"כ (שם קיט) חסדך ה' מלאה הארץ. ואף שבנין העולם הוא בכל המדות אך מדת החסד היא בחי' היסוד לבנין העולם, שכל קיום העולם מושתת על יסוד מדת החסד והאהבה. וכמו שמפרש הפסוק הגו' בספר החיים לאחי המהר"ל (ח"ב פ"ג), שלכך כל קיום העולם והתולדות הוא ע"י מדת האהבה, והרי כמ"כ יכל הקב"ה לברוא שיהיה זאת ע"י מדת היראה או שאר מדות, אלא כיון שהקב"ה הוא מקור הטוב ומדרג הטוב להיטיב, על כן יסד את כל בנין העולם על ידי מדת החסד והאהבה. ובוזה חפץ הקב"ה להראות כי עולם חסד יבנה, שרצונו ית' כי כל קיום העולם והמשכיותו יהיו מכת מדת החסד והאהבה.

כה עצומה היא הקרינה השופעת מאברהם, עד שכל מגע עימו, ואפילו אם זהו מגע קל שבקלים, דיו בשביל להעביר את הברכה. צא ולמד ממה שכתב רש"י, על פי פשוטו של מקרא, לבאר את הפסוק: "ונברכו בך כל משפחות האדמה", דהיינו ש"אדם אומר לבנו תהא כאברהם".

לפירוש זה מסכים גם הרמב"ן והוא מרחיבו ומבאר:

"והיה ברכה" – אתה תהיה הברכה אשר יתברכו בך לאמור, ושימך אלוקים כאברהם. והוסיף עוד, כי כל משפחות האדמה יתברכו בו, לא אנשי ארצו בלבד.

לדעת בעלי המוסר כשאדם אומר לבנו "תהא כאברהם", האיזכור של אברהם בהקשר זה אינו רק כסמל וכדוגמא. במסגרת ההלכה מצינו בהלכות נדרים והקדשות את מושג ה"התפסה", דהיינו שניתן להחיל קדושה על דבר חולין על ידי התפסתו בהקדש. התפסה זו כמו מעבירה את הקדושה לכל המתפס עימה. ברוח זו תובן גם הברכה בנוסח של "תהא כאברהם". אברהם הוא מקור הברכות, ועל ידי ההתפסה בשמו, כבר עוברת הברכה וחלה גם על המתברך בשמו. אמנם נראה שקשר זה הוא דק למדי, אולם די בו בשביל להחיל את הברכה. פשיטא שכלל שהקשר חזק יותר הוא מאפשר הזרמה חזקה יותר של ברכה, אולם אין לזלזל אפילו במגע קל. די גם בצורת התקשרות דקה מן הדקה בכדי לאפשר התחברות למקור הטובה. את מאמרו של חז"ל ("תנא דבי אליהו" רבה, פרק כה) "שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי: אברהם יצחק ויעקב", פירש הרבי ר' בונם מפשיסבא זצ"ל שאין הכוונה להידמות מוחלטת למעשי האבות. וכי מיהו הפתי שישלה עצמו שיוכל להשתוות במעשיו הפעוטים למעשי אבות העולם! כוונת חז"ל היתה רק להעיר את לבו של האדם שישאף שלכל הפחות תהיה לו נגיעה כלשהי במעשי האבות.

אל תהא נגיעה זו קלה בעינינו. כדרך שנגיעה קלה באבות מספיקה בשביל להתקשר אליהם ולזכות על ידה משפעת ברכותיהם, כך גם די בה כדי להעניק למעשינו מימד של קדושה ממורשתם של האבות. הן הן הדברים שלימדו חז"ל במדרש שהובא לעיל. לא היה צורך שאברהם ילך אצל החולה כדי לבקרו ולהאציל עליו מברכותיו, די היה בכך שהחולה ראה את אברהם בשביל שיתרפא. נשים לב שאין המדרש

25

אומר שאברהם ראה את החולה, אלא שהחולה ראה את אברהם. קשר רופף זה אל אברהם הספיק בשביל להביא לו מזון ורפואה. צא ולמד את הרעיון הנפלא שכתב ה"בית ישראל" זיע"א. המדרש (בראשית רבה מג, ו) מתאר את מעשי אברהם אבינו שפתח את דלתות ביתו לעוברים ושבים והיה מארחם בסכר פנים יפות. משהיו אוכלים ושותים היה אברהם מלמדם לברך לאלוקים על שאכלו משלו. תמה ה"אמרי אמת" ומדוע לא הורה להם אברהם אבינו לברך את הקב"ה גם קודם אכילתם? השיב על כך ה"בית ישראל", שלפני האכילה הם לא היו מסוגלים לברך, וכי אין יוכלו עובדי אלילים לברך את מי שאמר והיה העולם! אכן לאחר שאכלו ושתו משל אברהם נשתנה מצבם ויכלו כבר להוציא ברכה מפיהם. די היה באכילה אחת משל אברהם כדי להקרין עליהם שיוכלו להתחיל להתקרב אל הקדושה.

26

משל למה הדבר דומה? לתחנת כח המייצרת חשמל, שבשביל ליהנות מן האנרגיה החשמלית המופקת בה יש להתקשר ולהתחבר אליה באמצעות חוטים מוליכי חשמל. נתק באחד מן החוטים מוליכי הזרם, יגרם להפסקת חשמל, אולם די בחיבור של חוט דקיק בכדי לקבל את הזרם המבוקש מתחנת הכח. בשל העוצמה האדירה המופקת מתחנת הכח, אפילו מגע קל עימה בכוחו להעביר מתח חשמלי. אפילו לחיצה על המתג שבבית מסוגלת להאיר היכל שלם, מפני שמתג זה קשור למקור האנרגיה.

חנן אף אתה חנון, היינו שלא רק תעשה מעשי רחום וחנון, אלא תהפך כל מציאותך לבחי' עצם של רחום וחנון. אדם כזה אפילו בשעה שאינו עושה חסד הרי עצם מציאותו אהבה וחסד ורחמים. יש מי שמדת החסד שלו תלויה אם יש באפשרותו להיטיב עם זולתו, וכאשר אין מזדמנת לו אפשרות לכך אין לו שייכות למדת החסד. אך מי שכל מהותו חסד, הריהו תמיד רחום וחנון בכח, ואף שבפועל אינו יכול לסייע לחברו מרגיש את לב זולתו וחי

עמו בשמחתו ובכאבו. והוא פי' והיה ברכה שאמך הקב"ה לאברהם, שתהיה לעצם ומציאות של חסד, לא רק בעשיית מעשי חסד, אלא כל מהותך תהא חסד. וע"כ כל הרואה את אברהם אבינו מתברך וכל הנוגע בו מתברך, דכמו שכל המתברך לטהור מתברך, כך כל המתברך לעצם הברכה מתברך, שהוא מתברך למדה שהיא יסוד בגין העולם. וע"ד שמצינו ההיפך מזה במדה רעה, במחלוקת קרת ועדתו, דכתיב (במדבר טו) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם, שלא מצינו בשום מקום בתורה כזאת שיהיה איסור נגיעה, אלא שהתורה מלמדת בזה שבמחלוקת זו נתלבש עצם כח הרע, ועד שהוצרכו לבריאה חדשה מיוחדת כדי לכלות את הרע ההוא, כדכ' אם בריאה יבא ה'. ובמקום שורש ומקור הרע צריך להיות אל תגעו בהם. ומדה טובה מרובה, זוהי מדתו של אברהם מדת החסד, שהוא היה עצם מציאות הברכה והחסד וע"כ כל הנוגע בו וכל הרואה אותו מתברך.

23

מראש צורים

בריכה של ברכות

צינור השפע

ברוח דברים אלו נוכל להבין את דבר הבשורה שבה נתבשר אברהם "והיה ברכה".

הלומד פסוק זה תמה: מה מוסיפה ברכה זו אחרי שאברהם כבר נתברך מפי הקב"ה בכל הברכות המופלגות: "ואעשך לגוי גדול, ואברכך ואגדלה שמך?" ואכן רש"י משיב על כך:

"והיה ברכה" – הברכות נתונות בידך. עד עכשיו היו בידו (דהיינו ביד הקב"ה) בעצמו: ברכתי לאדם ולנח, ומעשיו אתה תברך את אשר תחפץ.

לאמור, משעה זו ואילך הופקד מפתח הברכות בידו אברהם אבינו. מכאן ואילך, המבקש להתברך יודק להשיג ברכותיו מפי אברהם, שעל פיו ישק כל דבר.

ברכה זו אמנם נתקיימה באברהם אבינו כמלואה. להלן (כד, א) מעידה התורה: "וה' ברך את אברהם בכל". לדברי ה"שפת אמת" זי"י שרף, תרנ"ט) יש בדברים אלו עדות שההבטחה שאברהם הובטח בה אכן יצאה לפועל, וכל אוצר הברכות מצוי היה בידיו.

העובדה שהקב"ה הפקיד בידו אברהם את כל גזי אוצרות הברכות מוסברת מתוך הכתובים. צדקת אברהם עשתה אותו לתכלית שבגללה נבראו תבל ומלואה. הדברים נרמזו במאמר המדרש (בראשית רבה יב, ט) שהפסוק (בראשית ב, ד) הקובע: "אלה תולדות שמים וארץ בהבראם", אם ייקרא בחילוף האותיות כאילו נאמר בו: אלה תולדות שמים וארץ באברהם. לאמור, אברהם הוא זה שלמענו כדאית היתה בריאת שמים וארץ וכל צבאם. הן לא לשוא ברא הקב"ה את עולמו. כל מטרת הבריאה היתה כדי שמתוכה יצמח האדם השלם, ותכלית זו אמנם הושגה על ידי אברהם אבינו. הוא שמילא אחר כל הציפיות שיכל הקב"ה לצפות מהאדם. כיון שהוא היה כביכול תכלית מעשה שמים וארץ, ראוי היה שכל הברכה הקיימת בעולם תופקד בידיו, והוא שיברך את אשר יחפץ.

R' Yitzchak Isaac Chaver, a disciple⁴ of the Gr"a, teaches us a most fundamental definition of *berachah* and why it — of necessity — belongs to the Divine and not to humans. The reason a *berachah* cannot be given by a human being, he explains, is because a person is *ba'al gevul*, finite and limited. *Berachah* is the idea of no limitations, *bli gevul*. For example, when a person plants a handful of seeds, normally they will produce a bushel of wheat. *Berachah* means that they will produce two or three additional bushels. The nature and definition of *berachah* is expansion and growth in ways that exceed normal expectations.

The *Rishonim* write that *berachah* means *ribui*,⁵ a growth and enlargement to become more than the source. *Berachah*, then, is the phenomenon of finite entities transcending their limitations and increasing beyond what would seem possible according to the fundamental natural law of conservation of matter and energy.

Consider, for example, the very first *berachah* with which HaShem blessed humanity: It is a blessing that from two people, many people will emanate in just one generation — and many, many times that in the future, and so on endlessly.

This is not an ability naturally associated with human beings, for every person is limited. A person has what he has, and nothing in his range of abilities can make "more from less." *Berachah* is one step removed from *yesh me'ayin* (something out of nothing). This is why the world could not naturally receive *berachos* from people, but only from HaShem, Who is unbounded and unlimited.⁶

28

THE PARADIGM CHANGES

So, what changed with Avraham? How did he become *veheyi berachah*, blessing incarnate, if blessings essentially are not in the power of mankind?

To understand this, let us use an analogy of a battery that has a certain amount of stored electricity inside it. You can not extract more than that amount. If you transfer the energy from this battery to another, then you will still have the same amount of energy, only it will be divided into two batteries. You might even lose some energy in the course of the transfer. Clearly, you can't make more energy in this manner.

But let's imagine that we use the first battery to start the car engine. This engine in turn creates its own energy and feeds it into the same or another battery. In this case, you can "produce" much more energy than was stored in the battery originally. Even though the original battery has only a certain amount of energy, it effectively produces more energy, since it started a whole new process.

In this world, the energy a person receives from HaShem follows the template of the battery. The simplest recipient is a *mekabel* only. The *mekabel's* assets will never exceed that which he receives from HaShem. In the other scenario, the person starts as a *mekabel* but then becomes a *mashpia*, producing his own fountain of energy. He did not just receive energy; he used the energy to become a producer of energy.

Until the time of Avraham, the entirety of creation was solely a *mekabel*. Chazal⁷ tell us that the reason that the phrase *ki l'olam chasdo* is repeated 26 times in Hallel Hagadol is an allusion to the 26 generations that received their existence as a gift from HaShem.

It was HaShem's great *chessed* to a world that didn't deserve it. In this model, HaShem sustained the world only through *chessed*.

Although there was a concept of the seven *mitzvos b'nei Noach*, this was simply to allow the world to merit receiving sustenance from HaShem. It was retention of status quo, nothing more. In return for keeping the *sheva mitzvos*, HaShem promised the regularity of the world: "Summer and winter, day and night, cold and heat will not cease."⁹

The true power of *chidush* — of pushing beyond the passive acceptance of HaShem's *chessed* — starts with *hachodesh hazeh lachem*,¹⁰ the *mitzvah* of recognizing *Rosh Chodesh*. In the *bris* of Noach, the *mekabel* receives whatever is given to him. The *bris* with Klal Yisrael is different. They become *mashpi'im* who receive beneficence from HaShem that they then multiply and take to new levels.

The person who is only a *mekabel* never can become a *mevarech*. He can only pass on what HaShem gives him. But when a person becomes more than what is put into him, then he starts becoming a *ba'al berachah*.

Until Avraham, the world had the character of a *mekabel* of HaShem's influence. Then Avraham started the next epoch, the 2000 years of Torah.¹¹ It is a time of *avodah*. During this time, a person begins to do and to accomplish. This changes the very character of people in the world from being *mekabelei chessed* to becoming *mashpi'im* on their own. This is the change that Avraham Avinu initiated.

The whole idea of *av hamon goyim*, fathering a multitude of nations, is an expression of this second process. In the *yesh miyesh* paradigm, one person should have only one child. But with the advent of Avraham's introduction of *mashpia*, a person can become a father to an endless stream of humanity.

HaShem told Avraham *lech lecha*, gave him certain individual *berachos* and then He bestowed upon him *veheyi berachah*. This means that Avraham Avinu's blessings are an entirely different dimension of benevolence from HaShem. All others received from HaShem; Avraham, however, became the *mashpia* and hence *mevarech* for the world.

The change that this *veheyi berachah* wrought in the world was a lot bigger than just the ability of giving blessings to others. It was a fundamental change in Avraham himself. *Veheyi berachah* literally means that Avraham would become a "blessing incarnate." His essential self would become the fountain of *hashpa'ah*.

When a teacher merely passes on what he received, he doesn't deeply affect his students. Avraham was *veheyi berachah* because he became a *mashpia*. His passion affected others and aroused a passion within them as well. Essentially, this marks the great difference between the righteousness of Noach versus the proactive change Avraham wrought in the world.¹²

39

GOING BEYOND MEKABEL

Every person is born as a *mekabel*. Just as HaShem started the world as *olam chessed yibaneh*,¹³ so we start our lives. But very little good comes from a person who has what he has and can never have

more than that. Even if we pass along all that we received, it is not a *berachah* but a *kelalah*. *Berachah* means expansion and multiplication of what a person receives.

The most difficult part of our *avodah* is to produce something new out of what we receive. However, doing is so necessary, for a person who is only a *mekabel* does not see a *berachah* in any of his activities.¹⁴

Anything a person accepts passively is not *berachah*. If you did only what you were supposed to do, then in fact you didn't do what you were supposed to do! If a child does what he is supposed to do, that is fine. But a grown up must move beyond that to think on his own. Did you ever open up a *sefer* to look at it on your own; did you ever look up a *sugya* because it interested you?

When that which you absorbed jumpstarts you to additional activity, then you create *berachah*. If you hear a *sevara* and repeat it, that is step one. But it can't stay there. If the *sevara* teaches you to say another *sevara* when you understand something else, that application means that you have internalized the idea. You've pushed it beyond its original boundaries and transformed it into a *berachah*.

32

14. Eliezer the servant of Avraham was called Damesek Eliezer because he was *doleh u'mashkeh mitoraso shel rabo* (Yuma 28b). When the time came to find a wife for Yitzchak, Eliezer proposed his own daughter for the *shidduch*. Then Avraham explained to him that *arur* can't be *misdebek* to *baruch* (*Bereishis Rabah* 59:9). What does this mean? What was the *kelalah* of Eliezer? What could have been better than having Avraham's *talmid* keep the family going?

Eliezer took a lot from the well of Avraham and doled it out. However, if all you have is what you received, that is a *kelalah*. Yitzchak, however, dug wells where Avraham had dug them. He emulated Avraham and opened up wells. A well is a source of *berachah*. When you open a new source, then you have *bli gevul*.

If you emulate your *rebbe* and just bottle his Torah, that is Eliezer, not *berachah*. When the student learns to open up the *be'ieros*, that is *berachah*, because it grows.

33

This internalization is what allowed Avraham to bring others to recognition of HaShem. People involved in outreach, or just interacting with outsiders, often ask, "If someone asks me the following question, how should I respond?" It is a grave mistake to listen to "replies" and then to "can them" and simply repeat them. If a person repeats the words that the *rebbe* answers, it will have but a minimal effect. *Hashpa'ah* comes only through the person himself. Only if it is his answer can it affect others. Even if it is *emes*, if the *emes* is canned, it is stale when it comes out and has no *hashpa'ah*.

Avraham paved the path of *Klal Yisrael*, which diverged from that of the nations of the world. The other nations exist and receive HaShem's *chesed*, and at best, they are grateful and acknowledge it. *Klal Yisrael*, though, takes what HaShem gives them and brings out all the *berachah* latent in it. A person who makes the transition from passive to active becomes a source of *berachah* and a *mashpia* of *veheyei berachah*.

המחקה נעדרת כל אישיות

תשומת לב גדולה וזהירות מרובה צריך, שלא להיות אדם כזה החי ופועל ומבצע תנועות שאינם נובעות מעצם נפשו או מטבעו, שכן זו אחת מן החולשות המצויות ביותר. וישנם אנשים אשר רוב חייהם פעולותיהם ותנועותיהם מעשיהם ודיבוריהם הם חיקוי ועשיית מעשים שראו אצל זולתם, הן במילי דשמיא במצוות ועבודת ה' והעמדת סגנון החיים הרוחני. והן במילי דעלמא בצרכי ביתו של האדם ושיחותיו וטעמו, ואפילו הנאותיו וחוויותיו אינן משלו, אלא העתק וחיקוי שראה אצל אנשים אחרים.

אדם כזה בעצם אינו חי את מה שהוא, כי לא הוציא לפועל את מציאות נפשו והרי הוא נעדר חיים וחסר רגש וכאילו לא ירדה נשמתו לעולם כיון שכל מעשיו הם רק העתק מלאכותי וחיקוי של סביבתו. ולפעמים יש שהאדם כל כך שקוע במצב זה, ורגשות אלו חבוים אצלו מתחת להכרתו, עד שאינו חש בכך, בחינת חולה אינו מרגיש, וכשיכיר וידע לבחון את לבבו ימצא כי בכל מהלך חייו אין בו דבר אחד משל עצמו. אדם זה אינו שם אל לבו, כמה מגוחכים חיייו וחסרי משמעות, במקום שהיו יכולים להיות מלאים בתוכן אמיתי, כאשר היה חי את חיי עצמו עם רגשותיו ותכונותיו העצמיים, והיה מתבטא בזה אישיותו ומהותו ורוממות נפשו האלוהית המיוחדת לו.

35

ללמוד מהזולת רק בהתבוננות ומחשבה

ואמנם גם בבגרותו יש מקום לאדם ללמוד ממעשי הכלל ומהנהגת זולתו, וליטול את הדברים לתשומת לבו בכדי להסתייע בהם כשיבוא להתוות כיוון לקבוע את הנהגתו ודרך. אך יעתיקו לעצמו ויתנהג כך רק כאשר יכיר שאכן הנהגה זו ראויה לו ותואמת את רוחו. והנה בדרך כלל ברוב העניינים ודאי יגיע האדם למסקנה, כי נכון לו לנהוג כפי המנהג שדשו בהם הרבים, אולם מעתה תהיה משמעות אחרת למעשיו ותנועותיו, כאשר הוא עמד עליהם ועושה אותם מתוך הסכמת לבו והכרה עצמית ולא כחיקוי.

ובורדאי שבמילי דשמיא, מידה זו של חיקוי היא גנאי גדול, שבכך נמצא שכל תורתו ומצוותיו הם בלי חיות ונשמה, וכן מחמת זה יעדרו ממנו הרבה מעלות ומדריגות שהיה רוכש ומגיע אליהם מתוך ההליכה בדרכי התורה והמצוה בצורה הנכונה, והיתה נפשו מתרוממת ומתעודת, והיה נעשה אישיות בעלת שלימות. אולם אפילו במילי דעלמא, חיי חיקוי הרי אלו חיים חיוורים ויבשים בלי רמה ותוכן, והוא ביזוי גדול לדרגתו של האדם וחרפה ובושה לצלם האלוקים, שאין הוא אלא בריה מטושטשת שהיא חיקוי זול ובבואה של אחרים בחינת מעשה קוף.

36
י' י' 36
5 מ' צ'ק' (פ'ס)

יתירה מזו: היהדות פיתחה השקפה מקורית מופלאה לאמור: ברכת "פרו ורבו" לא נתייחדה לעולם הטבע בלבד אלא אף בעולם הרוחני המטאפיזי מהדהדת ברכתו זו. לכאורה העניין פאראדוקסאלי, אך כך הוא, שאף את עולם הרוח והנשמה טבעו הבורא במטבע של "יזכר ונקבה ברא אותם", להיות בו הכול משפיע ומושפע, נותן ומקבל, בר כוח יצירת פעיל ובר יכולת סבילה ללבישת צורות. זהו שאמרו חז"ל: "יבשעה שברא הקב"ה את אדם הראשון, בדרפרצופין בראו" (בראשית רבה ח, א) – כלומר: כל אדם בעולם מורכב מדרפרצופים, מדוכרא ונוקבא. כל אדם הוא משפיע ואף מקבל כאחד. יש בו הכוח היוצר וגם החומר ההיולי הנכנע ליוצר למשל: הרבי היושב ומלמד את תלמידיו ושפתיו נוטפות להם דברי

37

בין שניהם נערכת השפעת גומלין של דוכרא ונוקבא, כעין מה שמתרחש בעונת הסתיו כשנושבת הרוח ומעבירה זרעים מעץ לעץ. האדם השרוי לבדו, בלי חברותא, יישאר עקר. "ויברך אותם אליהם ויאמר פרו ורבו" (שם א, כב) – כלומר כשהם "אותם" ושרויים יחד. הברכה הגדולה ביותר שנתברך בה האדם מתבטאת ביכולתו ובכשרונו להוציא לאור את עצמו, היינו: לגלות בתוך עצמו הן את בחינת הדוכרא שבו והן את בחינת הנוקבא שבו. הקב"ה בירך את אברהם אבינו בעלותו לארץ הבחירה "ביתיה ברכה" (שם יב, ב) – לאמור: יהא בכוחך לשנות ממציגת החכמה העמוקה שיתגלו לפניך ולפתח בתוכך את סגולת הנוקבא עד לשאי ומנייה וביה: יהא בכוחך למסור את כל מה שכבר השגת ועוד תשיג בתעוד לאומה מעצמאלית כדי להכשירה לקבלת דרך התורה, הנביאים וחכמי המסורת וכן אף להשפיע ברכה על עמים אחרים.